

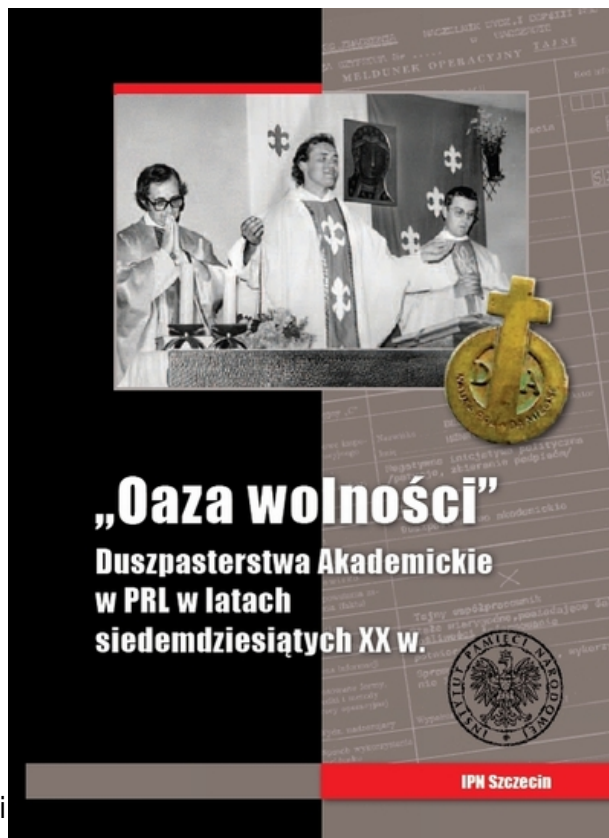
Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/publikacje/ksiazki/12917,Oaza-wolnosc-Duszpasterstwa-akademickie-w-latach-siedemdziesiatych-XX-w.html>
19.04.2024, 16:10

„Oaza wolności”. Duszpasterstwa akademickie w latach siedemdziesiątych XX w.

„Oaza wolności”. Duszpasterstwa akademickie w latach siedemdziesiątych XX w. Materiały pokonferencyjne, red. Marta Marcinkiewicz, Szczecin 2011, 134 s.

Tradycja duszpasterstw akademickich sięga XIV w., kiedy w Krakowie powstał pierwszy uniwersytet. Ich rozwój nastąpił w dwudziestoleciu międzywojennym. 4 stycznia 1928 r. abp Aleksander Kakowski erygował Duszpasterstwo Akademickie w Warszawie przy kościele św. Anny. Pierwszym duszpasterzem został ks. Edward Sz wajnic. Kolejne powstały w Poznaniu, Wilnie, Krakowie i Lublinie. W czasie II wojny światowej duszpasterstwa działały w konspiracji. Ich celem było objęcie posługą duszpasterską przede wszystkim studentów i pracowników wyższych uczelni. Już w 1945 r. w Poznaniu odbył się pierwszy zjazd duszpasterzy akademickich, zaś w 1946 r. Episkopat Polski podjął decyzję, że duszpasterstwa będą funkcjonować jako odrębna instytucja kościelna. W 1953 r. powstała Komisja Krajowa Duszpasterstwa Akademickiego, której zadaniem było koordynowanie pracy duszpasterskiej w środowisku akademickim w ramach całej Polski. W maju 1953 r. Konferencja Episkopatu Polski zatwierdziła Wytyczne pracy Duszpasterstwa Akademickiego, w których stwierdzano, że Duszpasterstwo Akademickie jest urzędem kościelnym, powoływanym przez ordynariusza. Wytyczne zostały uzupełnione w 1967 r. – powstał

wówczas Regulamin Duszpasterstwa Akademickiego, zaś w 1971 r. Statut Duszpasterstwa Akademickiego.

W dotychczasowych badaniach nad duszpasterstwami ograniczano się niemal wyłącznie do ich roli religijnej, socjologicznej czy pedagogicznej. W PRL natomiast forma działalności wielu duszpasterstw akademickich uległa pewnej modyfikacji. Oprócz formacji duchowej uczestników, kontekst historyczny spowodował zmianę charakteru spotkań. Duszpasterstwa nie były wyłącznie miejscem pogłębiania religijności, ale też miejscem swobodnej wymiany myśli i rozwoju intelektualnego. Ponieważ przychodzącym na spotkania młodym ludziom proponowano postawę inną od oficjalnie uznawanej, duszpasterstwa dla ówczesnej władzy stawały się „polityczne”.

Prezentowane materiały są owocem sesji popularnonaukowej Oaza wolności – Duszpasterstwo Akademickie w latach siedemdziesiątych, która odbyła się 19 listopada 2008 r. w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Gorzowie Wlkp. Była wspólnym przedsięwzięciem Oddziałowego Biura Edukacji Publicznej Instytutu Pamięi Narodowej w Szczecinie, Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Gorzowie Wlkp., Archiwum Państwowego w Gorzowie Wlkp. oraz Zarządu Regionu NSZZ „Solidarność” w Gorzowie Wlkp.

Spotkali się na niej uczestnicy duszpasterstw akademickich w latach siedemdziesiątych, jak również ci, którzy byli ich animatorami. Uczestników duszpasterstw niewątpliwie łączyła podobna wrażliwość, światopogląd, religijność, zażyłość, potrzeba bezpieczeństwa czy identyfikacja ze światem określonych wartości. Byli to młodzi ludzie,

nie godzący się z zastaną rzeczywistością. W publikacji zamieszczono także zapis panelu dyskusyjnego z udziałem duszpasterzy – ks. Witolda Andrzejewskiego i o. Ludwika Wiśniewskiego oraz wspomnienia uczestników duszpasterstw akademickich – Elżbiety Czumy, Przemysława Fenrycha, Marka Jurka, Grażyny Pytlak i Anny Samolińskiej.

Autorzy tekstów podjęli się próby odpowiedzi na pytanie o znaczenie duszpasterstw akademickich w PRL, rolę w oporze społecznym wobec władz komunistycznych oraz określenie zadań, jakie stawiał przed nimi Kościół katolicki. Podjęto także próbę stworzenia portretu psychologicznego uczestnika duszpasterstwa, jak również portretu duszpasterza akademickiego. Poruszono również zagadnienie stosunku państwa, a ściślej mówiąc aparatu represji, wobec duszpasterstw, ich uczestników i duszpasterzy.

Marta Marcinkiewicz

„Czytelnik biorący do ręki publikację wzbogaci swoją wiedzę na temat form duszpasterskich, wycinku dziejów Kościoła katolickiego na ziemiach polskich po II wojnie światowej, działalności duszpasterzy pracujących wśród młodzieży akademickiej, środowiska opozycji oraz dziejów duszpasterstwa akademickiego, szczególnie w Gorzowie Wlkp. i na Pomorzu Zachodnim. Pozna rolę, jaką w PRL odegrał Kościół katolicki, jego duszpasterze i wierni [...] zarówno w procesie działalności duszpasterskiej na ziemiach polskich, jak i kształtowania postaw obywatelskich młodego pokolenia w oparciu o tradycję katolicką i wartości chrześcijańskie. Publikacja upublicznia rolę wielu duchownych i działaczy świeckich, którzy w oparciu o instytucje kościelne tworzyli środowisko opozycyjne w PRL. Publikacja jest dobrym przyczynkiem do ukazania najnowszych dziejów Kościoła katolickiego na ziemiach polskich”.

Fragment recenzji dr. hab. ks. Józefa Mareckiego, prof. UPJPII

SPIS TREŚCI

Marta Marcinkiewicz, Wstęp

Jan Żaryn, *Stosunki państwo – Kościół katolicki w latach siedemdziesiątych XX w.*

Mateusz Wyrwich, *„Nauczyli się też samych siebie”. Sylwetki wybranych duszpasterzy akademickich*

Justyna Skowronek, *Duszpasterstwo Akademickie w Trójmieście w latach siedemdziesiątych XX w.*

Małgorzata Choma-Jusińska, *Władze administracyjne i aparat bezpieczeństwa wobec Duszpasterstwa Akademickiego o. Ludwika Wiśniewskiego w Lublinie w latach 1972–1981*

Norbert Wójtowicz, *Płockie duszpasterstwa akademickie widziane z perspektywy „Olimpu”*

Marta Marcinkiewicz, *Duszpasterstwo Akademickie ks. Witolda Andrzejewskiego w Gorzowie Wielkopolskim*

Dariusz A. Rymar, *Środowisko duszpasterstwa akademickiego w dokumentach z zasobu Archiwum Państwowego w Gorzowie Wielkopolskim*

Marcin Stefaniak, *„Wyrażcie zgodę na jego przeniesienie”. Działalność lokalnych struktur aparatu represji w Szczecinie wobec o. Huberta Czumy w latach 1973–1979*

Aneksy

Zapis dyskusji z udziałem duszpasterzy ks. Witolda Andrzejewskiego i o. Ludwika Wiśniewskiego (19 XI 2008 r.)

Zapis wspomnień uczestników duszpasterstwa akademickiego: Elżbiety Czumy, Anny Samolińskiej, Grażyny Pytlak, Przemysława Fenrycha, Marka Jurka

Wykaz skrótów

Indeks osobowy

Indeks geograficzny

Gdzie kupić publikacje: